

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

БАБІЙ Надія Петрівна

УДК 745.52:316.344.7:316.7(477.8)''XX/XXI''

**АКТУАЛЬНІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ ТА ПРОЦЕСИ
ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ:
КУЛЬТУРНІ ДОМІНАНТИ, ФОРМИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Спеціальність 26.00.01 «Теорія та історія культури»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства
(доктора наук)

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Н. П. Бабій

Науковий консультант: **Черепанин Мирон Васильович**,
Доктор мистецтвознавства, професор

Івано-Франківськ – 2024

АНОТАЦІЯ

Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця XX – початку XXI століть: культурні домінанти, форми репрезентації, перспективи. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури» – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2024.

Досліджується основна тема: каталітичний вплив актуальних культурно-мистецьких практик Західної України кінця XX – початку XXI століття на складні прогресивні процеси культури, пов'язані зі структуруванням нових концепцій української ідентичності.

Уперше в мистецтвознавчому науковому дискурсі тематизовано поняття «актуальні культурно-мистецькі практики та процеси». У сформульованій авторській концепції під актуальними практиками розуміється громадянсько значуща, гостро експериментальна естетична діяльність людини/людей, пов'язана з продукуванням мистецтва, його освоєнням у громадських просторах, збереженням, перманентним застосуванням чи демонстрацією. Актуальні процеси – це якісна зміна станів або явищ мистецьких форм, систем, об'єктів, взаємодій між митцями, суспільством та інституціями, що відбуваються у ході розвитку загальної чи конкретної культури суспільства, вважаються сучасними на момент їх виникнення та породжують гострий соціальний резонанс. Актуальні культурно-мистецькі процеси характеризуються унікальністю, а їх варіантність визначається поєднанням умов та обставин протікання. У цьому сенсі вони є динамічними формами, а культурно-мистецькі практики можуть розглядатись як артефакти цих форм.

Доведено, що цінність мистецьких практик обумовлена репрезентацією, яка впливає на процеси розвитку культури міст з позиції визначення та перформування просторів, творення змістів територій чи їх реактуалізації, творення спільноти.

Методологія дослідження базується на взаємодоповненні: Cultural Studies – Participative management – Performance studies, які в комплексі визначають культуру як спосіб життя, систему комунікації, що спричинює до рефлексії; розглядають творчість через людський чинник. Авторський підхід концептуалізований 12-ма графічними схемами, в яких візуалізовано зміну взаємозалежностей суб'єкт-об'єктних стосунків та формальну трансформацію практик. Аналіз інтермедіальних стратегій став основою власної класифікації синтетичних жанрових та видових новоутворень, що відображують якісні зміни у діалозі між митцем та суспільством. Застосований метод історизації культурних просторів дозволив розглянути ідентичності не як сталі феномени, а як перформативні, схильні до самотворення нових суб'єктивностей.

У цьому контексті актуальні мистецькі практики розглянуто як процеси та зв'язки, що моделюють діалог між локальними наративами, позначають специфічні особливості культурного періоду в універсальному художньому дискурсі. Альтернативні простори визначені місцями репрезентації та конструювання естетичних змістів.

Увиразнено низку мистецьких категорій: «перформативна література», «перформативний театр», «вуличне мистецтво», «вернакулярна культура» тощо через періодизацію, міжсуб'єктну комунікацію учасників усередині групи та поза її межами, відмінність технік та ідеологій, інтермедіальних зв'язків, інструментальність практик, ставлення до інституцій.

У роботі доведено, що актуальне мистецтво немає цінності поза культурою. Воно долучене до політичного дискурсу через стратегії виконавства: інтуїцію, уяву та передчуття. В той же час, політичний потенціал актуальних практик застосовується у ідеологічному програмуванні публічних просторів.

Трансформації практик публічного мистецтва в Західній Україні за останні десятиріччя простежені через заміщення основних культурних домінант, переосмислення меж візуальної репрезентації, процесів творення міської

ідентичності. Вказані зміни сформульовані у основній триступеневій парадигмі:

- а) мистецькі *практики* як форма присутності;
- б) *присутність* як фактор виробництва культурного простору;
- в) *виробництво* як методика формування ідентичності.

Ця визначена закономірність у нашій роботі демонструє процеси, спричинені кардинальними змінами у сприйнятті актуальних культурно-мистецьких практик Західної України за останні десятиліття:

- зміщення акценту з естетичного на соціальний;
- перехід від осмислення мистецтва як статичного об'єкту до виробництва процесів та подій;
- зміну інституційної доктрини на інтервенції та мережеві практики;
- трансформацію місії митця з акту виробництва як кінцевого результату до створення джерела пошуку рецепції як місця вільної інтерпретації;
- заміщення індивідуальних форм творчості партисипативним залученням;
- рух від ексклюзивного мистецтва до інклюзивного.

На цих підставах зазначено, що феномен присутності та його виробництва/невиробництва відображує суспільні стосунки. Комунікація у спільнотах визначається динамічним простором, в якому присутність проблематизується, а не демонструється як стабільна структура. Проблема присутності визначена залежною від ауратичності та розглядається як соціальна гра у «справжнє» та «несправжнє» буття. Митець визначений найвиразнішим втіленням «фланерного» типу культурного героя, що розглядається нами як дзеркало суспільства.

В структурі роботи виокремлено й охарактеризовано основні культурні доміанти, для формулювання яких синтезовано аспекти світовідчуття періоду через актуальні просторові формації, естетичні наративи та інноваційні форми представлення образу. Доведено, що актуальні культурні та мистецькі явища хоча й формуються у соціальному просторі через соціальне замовлення, найперше потребують мистецької автономії, як сфери, здатної до розгадування

запиту, сформованого мистецьким чи пережитим досвідом. На основі систематизації виокремлено та визначено:

1. Період другої половини ХХ століття – до кінця 1980-х років. Характеризується накладанням площин громадської сфери та громадського простору. Громадянське суспільство у цей час відсутнє як цілісність. Ексклюзивність західноукраїнської ситуації відзначена збереженою прикордонною ідентичністю, що реалізовувалась в особливих способах проживання: пошуку компромісів заради збереження культурної ідентичності, в тому числі мовної та просторової: культури салонів, кав'ярень, майстерень. Аналізуючи поведінкові моделі, визначаємо, що прикметною рисою культурного процесу було його тяжіння до цілісності, спроби гуртуватись в універсальних товариствах, неформальних групах представників різних творчих та технічних напрямів: художників, музикантів, літераторів, архітекторів, фотографів, мистецтвознавців, інженерів, кібернетиків; поява альтернативних видань – самвидаву, що сприяла як процесам міського мітотворення, так і розвитку дискурсу. Серед форм альтернативного естетичного сприйняття вирізняємо застосування естетичних ідей у науковій та технічній практиці, що створювали «антикультуру» як важливу маргінальну структуру із залученням глядачів.

2. Ситуація 1980 – початку 1990-х визначена плацдармом боротьби мистецтва із фіксованими та функціонально розподіленими місцями, що відзначає перехід західноукраїнської спільноти до постмодерного розвитку. Акціонізм та артивізм митців перетворив публічний простір на тотальну сцену для репрезентації несподіваних подій та зіткнень. Мистецтво набуло значення нової ідеології, характеризується як контекстуальне, ефемерне та діалогічне, невід'ємне від дискурсу. Дії митців у публічних просторах уперше набувають суспільної значимости, важливішої за результат праці. Доведено, що розгерметизація західноукраїнського мистецького процесу 1980 – початку 1990-х має усі ознаки автономности. Маргінальні кола тривалий час утримували лідируючі позиції в загальнонаціональному мистецькому просторі.

3. Період 1990-их – початку 2000-них пов'язаний з гіпермодерною стратегією нового бізнесу й політики: штучний дизайн громадського простору спрямовувався на «приборкання» мистецького та громадянського потенціалу. Арт-практики застосовують у якості стратегій, направлених на перетворення «урухомленого» простору в місце чи товар. Репрезентація актуального мистецтва демонструється через релятивізм чи інституціалізацію. Перший етап (початок 1990-х) – практики використовуються як новий інструментарій мистецького висловлення та форма критичного мислення у інституційному середовищі. Період характеризується розробкою комунікаційної естетики, залученням до процесу значної кількості митців-виконавців, відсутністю та слабкою рецепцією з боку традиційних мистецьких інституцій та інституційної публіки. Другий етап (середина 1990-х) – поява мобілізаційних кураторських проєктів. Перехід від творення речей, ситуацій до творення просторів-лабораторій, здатних самостійно продукувати художні ідеї, етичні й політичні ситуації діалогічного характеру. Третій етап (початок 2000-них) – актуальне мистецтво зливається з дискурсом, сферою загальних ідей та змістів, розглядає глобальні практики: масову комунікацію, соціальну міграцію, інтернет-комунікацію, ПАР-індустрії, туристичний бізнес як тотожні та застосовує їх у власних тактиках й репрезентації. Відзначаємо виродження комунікаційної поетики як мети, її швидку інтеграцію у поле масової культури, індустрії розваг, перехід мистецтва до мейнстрімної та кітчевої стадії виробництва фестивального продукту чи естетизації політики.

4. Період 2010 – 2022 років характеризуємо через дуальне визначення актуальності. Прагматична лінія декларує буття через гіпермодерні види виробництва, надані правлячими колами. Ліберальна констатує «антропологічний» метамодерний поворот мистецтва, у якому визнання спільнотою естетичного значення мінімалістичного перформативного акту та перехід до етичного перформативного процесу є рецепцією на якість буденності як усвідомлену мистецьку практику, що формує критичну суб'єктивну позицію злиття політичного з естетичним, партисипаційного з

політичним, спільного з суб'єктивним. Від 2014-го перформатизація міст Західної України є доконаним фактом. Авторські мистецькі проєкти характеризуються вербальним діалогом з суспільством через технологічний інструментарій: відео, мультимедіаінсталяцію, концептуальне мистецтво, документацію, лабораторні дослідження, що резонують із простором, часовою організацією, соціальними ідеями. Мистецькі простори є самоорганізованими динамічними утвореннями, часто не прив'язані до конкретного місця чи віртуальні. Територія їх впливу у соціальній площині актуалізує зміни способу життя у гомогенних групах. Прогресивність інтервентського репрезентаційного формату підтверджена практиками, спрямованими на мобілізацію суспільства у період пандемії Covid-2019 та прямого воєнного вторгнення 2022. Широка громада у цих форматах залучення демонструє перехід до прогресивної роботи як форми піклування про щось. Її рефлексія на політичне відбувається через призму буденних практик нової культури, в якій множинність ідентичностей консолідується у часі революційних перетворень.

Особистим внеском автора стала сформульована теорія закономірності набуття і втрати актуальності культурно-мистецькими практиками та процесами, що в підсумку дозволить підвищити ефективність управлінських рішень при розробці культурної політики полісів, в галузях сучасної художньої культури і культурних індустрій науковими, освітніми інституціями, органами місцевої і державної влади на підсилення інтелектуального сегменту культури в процесах національної самоідентифікації.

Підсумки дисертаційної праці закладають методологічні основи нових досліджень інших явищ сучасного мистецтва й культури, а також можуть застосовуватись для аналізу сучасної художньої творчості в інших регіонах. Отримані наукові результати можуть бути використані як теоретична основа подальшого вивчення перформативних процесів в культурологічній, мистецтвознавчій, соціокультурній гноселогії, регіоналістиці та глобалістиці.

Ключові слова: Західна Україна, актуальні культурно-мистецькі практики, актуальні культурно-мистецькі процеси, урбанізація, перформатизація, ідентичність.

ABSTRACT

Babii, N. Actual cultural and art practices and processes of Western Ukraine in the late twentieth and early twenty-first centuries: cultural dominants, forms of representation, prospects. Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for the degree of Doctor of Arts in the specialty 26.00.01 "Theory and History of Culture." – Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, 2024.

The main topic of the research is the catalytic influence of current cultural and art practices of Western Ukraine in the late twentieth and early twenty-first centuries on the complex progressive processes of culture related to the structuring of new concepts of Ukrainian identity.

For the first time in the art historical scientific discourse, the concept of "current cultural and art practices and processes" is thematized. In the author's concept, actual practices are understood as civically significant, highly experimental aesthetic activities of a person/people related to the production of art, its development in public spaces, preservation, permanent use, or demonstration. Actual processes are qualitative changes in the states or phenomena of art forms, systems, objects, interactions between artists, society, and institutions that occur in the course of the development of a general or specific culture of a society, are considered contemporary at the time of their occurrence, and generate a sharp social resonance. Contemporary cultural and art processes are characterized by their uniqueness, and their variability is determined by a combination of conditions and circumstances. In this sense, they are dynamic forms, and cultural and art practices can be considered as artifacts of these forms.

It is proved that the value of art practices is due to representation, which affects the processes of urban cultural development from the point of view of defining and

re-forming spaces, creating the meanings of territories or their reactivation, and creating a community.

The research methodology is based on complementarity: Cultural Studies – Participative management – Performance studies, which together define culture as a way of life, a system of communication that leads to reflection; consider creativity through the human factor. The author's approach is conceptualized by 11 graphic diagrams that visualize the change in the interdependencies of subject-object relations and the formal transformation of practices. The analysis of intermedial strategies became the basis for the author's own classification of synthetic genre and species formations that reflect qualitative changes in the dialogue between the artist and society. The applied method of historicizing cultural spaces allowed us to consider identities not as stable phenomena, but as performative ones, prone to the self-creation of new subjectivities.

In this context, current art practices are considered as processes and connections that model a dialogue between local narratives, and mark the specific features of a cultural period in the universal art discourse. Alternative spaces are defined as places of representation and construction of aesthetic meanings.

A number of art categories are expressed: "performative literature", "performative theater", "street art", "vernacular culture", etc. through periodization, intersubjective communication of participants within and outside the group, differences in techniques and ideologies, intermedial connections, instrumentality of practices, and attitudes towards institutions.

The paper proves that contemporary art has no value outside of culture. It is involved in political discourse through performance strategies: intuition, imagination, and premonition. At the same time, the political potential of contemporary practices is used in the ideological programming of public spaces.

Transformations of public art practices in Western Ukraine over the past decades can be traced back to the replacement of the main cultural dominants, rethinking the boundaries of visual representation, and the processes of creating urban identity. These changes are formulated in the main three-stage paradigm:

- a) art practices as a form of presence;
- b) presence as a factor in the production of cultural space;
- c) production as a method of identity formation.

This identified pattern in our work demonstrates the processes caused by dramatic changes in the perception of contemporary cultural and art practices in Western Ukraine in recent decades:

- a shift in emphasis from the aesthetic to the social;
- the transition from understanding art as a static object to the production of processes and events;
- change of institutional doctrine to interventions and network practices;
- transformation of the artist's mission from an act of production as an end result to the creation of a source of search for reception as a place of free interpretation;
- replacement of individual forms of creativity with participatory engagement;
- movement from exclusive to inclusive art.

On these grounds, it is noted that the phenomenon of presence and its production/non-production reflects social relations. Communication in communities is determined by a dynamic space in which presence is problematized rather than demonstrated as a stable structure. The problem of presence is defined as dependent on auraticity and is seen as a social game of "real" and "false" being. The artist is defined as the most expressive embodiment of the "flannery" type of cultural hero, which we consider as a mirror of society.

The structure of the work identifies and characterizes the main cultural dominants, for the formulation of which the aspects of the worldview of the period are synthesized through actual spatial formations, aesthetic narratives and innovative forms of image representation. It is proved that current cultural and art phenomena, although formed in the social space through social order, primarily require art autonomy as a sphere capable of unraveling the request formed by art or lived experience. Based on the systematization, we have identified and defined:

1. The period of the second half of the twentieth century – until the end of the 1980s. It is characterized by the overlap of the public sphere and public space. Civil society at this time is absent as a whole.

The exclusivity of the western Ukrainian situation is marked by the preserved borderland identity, which was realized in special ways of living: the search for compromises to preserve cultural identity, including linguistic and spatial: the culture of salons, coffee shops, and workshops. Analyzing behavioral patterns, we determine that a distinctive feature of the cultural process was its tendency to integrity, attempts to unite in universal societies, informal groups of representatives of various creative and technical fields: artists, musicians, writers, architects, photographers, art historians, engineers, and cybernetics; the emergence of alternative publications - self-publishing, which contributed to both the processes of urban city formation and the development of discourse. Among the forms of alternative aesthetic perception, we distinguish the use of aesthetic ideas in scientific and technical practice, which created "anti-culture" as an important marginal structure involving the audience.

2. The situation of the 1980s and early 1990s is defined as a springboard for art's struggle against fixed and functionally distributed places, which marks the transition of the Western Ukrainian community to postmodern development. The actionism and artistry of artists turned public space into a total stage for the representation of unexpected events and clashes. Art has acquired the meaning of a new ideology, characterized as contextual, ephemeral and dialogic, inseparable from discourse. For the first time, the actions of artists in public spaces are gaining social significance, more important than the result of their work. It is proved that the depressurization of the Western Ukrainian art process of the 1980s and early 1990s has all the signs of autonomy. Marginal circles have long held leading positions in the national art space.

3. The period of the 1990s and early 2000s is associated with the hypermodern strategy of new business and politics: the artificial design of public space was aimed at "taming" artistic and civic potential. Art practices are used as strategies aimed at transforming the "tamed" space into a place or a commodity. The representation of contemporary art is demonstrated through relativism or institutionalization. The first

stage (early 1990s) – practices are used as a new tool for artistic expression and a form of critical thinking in the institutional environment. The period is characterized by the development of communication aesthetics, the involvement of a large number of performing artists in the process, and the absence and weak reception of traditional art institutions and the institutional public. The second stage (mid-1990s) saw the emergence of mobilization curatorial projects. The transition from the creation of things and situations to the creation of spaces-laboratories capable of independently producing artistic ideas, ethical and political situations of a dialogical nature. The third stage (early 2000s) – contemporary art merges with discourse, the sphere of general ideas and meanings, and considers global practices: mass communication, social migration, Internet communication, and the PR industry, tourism business as identical and uses them in its own tactics and representation. We note the degeneration of communication poetics as a goal, its rapid integration into the field of mass culture and the entertainment industry, and the transition of art to the mainstream and kitschy stage of festival production or aestheticization of politics.

4. The period of 2010–2022 is characterized by a dual definition of relevance. The pragmatic line declares existence through hypermodern types of production provided by the ruling circles. The liberal line states the "anthropological" metamodern turn of art, in which the community's recognition of the aesthetic significance of the minimalist performative act and the transition to an ethical performative process is a response to the quality of everyday life as a conscious art practice that forms a critical subjective position of merging the political with the aesthetic, the participatory with the political, and the common with the subjective. Since 2014, the performatization of the cities of Western Ukraine has been a fait accompli. The author's art projects are characterized by a verbal dialogue with society through technological tools: video, multimedia installation, conceptual art, documentation, laboratory research that resonate with space, temporal organization, and social ideas. Art spaces are self-organized dynamic formations, often not tied to a specific location or virtual. The territory of their influence in the social plane actualizes lifestyle changes in homogeneous groups. The progressiveness of the

interventionist representational format is confirmed by practices aimed at mobilizing society during the Covid-2019 pandemic and the direct military invasion of 2022. The broader community in these formats of engagement demonstrates a transition to progressive work as a form of caring for something. Its reflection on the political takes place through the prism of the everyday practices of a new culture in which the multiplicity of identities is consolidated in times of revolutionary transformation.

The author's personal contribution is the formulated theory of the regularity of gaining and losing relevance of cultural and art practices and processes, which will ultimately increase the effectiveness of management decisions in the development of cultural policy by politicians, in the fields of contemporary art culture and cultural industries by scientific, educational institutions, local and state authorities to strengthen the intellectual segment of culture in the processes of national self-identification.

The results of the dissertation lay the methodological foundations for new studies of other phenomena of contemporary art and culture, and can also be used to analyze contemporary artistic creativity in other regions. The obtained scientific results can be used as a theoretical basis for further study of performative processes in cultural studies, art history, socio-cultural epistemology, regional studies and global studies.

Key words: Western Ukraine, contemporary cultural and art practices, contemporary cultural and art processes, urbanization, performatization, identity.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Монографія

1. Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця ХХ – початку ХХІ століть: культурні доміанти, форми репрезентації, перспективи: монографія; Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ: Фоліант. 2022. 400 с.: іл.

Рецензія: Яців Р. М. Соціокультурна комунікація в новому інструментарії осмислення. Рецензія на монографію Бабій Н. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця ХХ – початку ХХІ століть: культурні доміанти, форми репрезентації, перспективи : монографія. Івано-Франківськ, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2022. 400 с.: іл. *Народознавчі зошити.* № 2 (170), 2023. С. 506–507.

Монографії у співавторстві:

2. Подаруй ми писаночку: альбом [редактор, автор та упорядник текстів Н. Бабій]. Івано-Франківськ: Каменярь – Гердан Графіка, 2001. 96с.: іл., фото.

Статті в зарубіжних наукових фахових виданнях, індексовані (Web of Science)

3. Babii N., Hubal B., Dundiak I., Chuyko O., Chmelyk I. & Maksymliuk I. Performance: transformation of the socio-cultural landscape. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research.* Hradec Králové. 2021. Issue 1. P. 129–133. URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110117/papers/A_27.pdf

<https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000640541900025>

(Особистий внесок: сформульовано концепцію переходу перформанса з мистецької до соціокультурної площини, проаналізовано приклади перших перформансів у Івано-Франківську)

4. Babii N., Chmelyk I., Semchuk L., Tyрchuk V., & Voloshchuk Y. Art practices in museums of Western Ukraine - from subject to method. *AD ALTA.* Hradec Králové. 2022. Vol. 12, Issue 1, Special Issue XXVII. Pp. 91–99. URL:

http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120127/papers/A_17.pdf

<https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000819377800016>

(Особистий внесок: сформульовано домінуючі стратегії та конкретні практики музейної репрезентації актуального мистецтва в музеологічному полі)

5. Kozik V., Sofilkanych M., Bilozub L., Korsunskyi V., & Babii N. Problems and prospects of the development of creative design thinking of higher education students in the conditions of digitalization. *Revista Eduweb*. Valencia, Edo. Carabobo. Venezuela. 2022. 16(2), 134–145. URL: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.02.9>

<https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000852832400009>

(Особистий внесок: здійснено джерелознавчий аналіз, візуалізовано методологічну концепцію)

Статті в наукових фахових виданнях України (категорія Б)

6. Бабій Н. Взаємини традиційного і постмодерного у культурно-мистецькому просторі Івано-Франківська 80–90-х років ХХ ст. *Народознавчі зошити*. Львів. 2019, № 6 (150). С. 1708–1720. DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2019.06.1708>

7. Бабій Н. Альтернативний музей міста в умовах інформаційного суспільства. Івано-Франківський досвід. *Питання культурології*. Київ. 2019, № 35. С. 108–122. URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2019-6/36.pdf> DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2019.06.1708>

8. Бабій Н. «Імпреза» як каталізатор культурно-мистецьких процесів в Україні 90-х років ХХ сторіччя. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Рівне. 2019, Випуск 31. С. 187–193. https://www.researchgate.net/publication/343602461_IMPENZA_AK_KATALIZATOR_KULTURNO-MISTECKIH_PROCESIV_V_UKRAINI_90-h_ROKIV_NH_STORICCA

9. Бабій Н., Чучук С. Системи візуальних комунікацій як інструмент трансформацій міського простору (на матеріалах м. Івано-Франківськ). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Мистецтвознавство*. Тернопіль. 2019, № 2 (вип. 41). С. 183–195. DOI: <https://doi.org/10.25128/2411-3271.19.2.25>. (*Особистий внесок: здійснено джерелознавчий аналіз, сформульовано методологічну концепцію*)

10. Бабій Н. Культурно-мистецькі часописи Західної України: від видання «underground» до альтернативної преси. *Культурологічна думка/The Culturology Ideas*. Київ. 2020. №18 №2, С. 120–131. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-18-2020-2.120-131>

11. Babii N. Aesthetics of modernity at the turn of the century: Modern – Postmodern – Hypermodern – Metamodern. *Culture and arts in the modern world*. Kyiv. 2020, Issue 21. Pp. 23–33. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1915.21.2020.207866>

12. Бабій Н. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу. *Питання культурології*. Київ. 2020, №36. С. 69–78. DOI: [10.31866/2410-1311.36.2020.221047](https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221047)

13. Бабій Н. Мистецтво у публічному просторі Західноукраїнських міст: очікування та реалії. *Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури*. Київ. 2020, Том 3. С. 43–48. DOI: <https://doi.org/10.18523/2617-8907.2020.3.43-48>
<http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19045>

14. Бабій Н. Феномен «Колумба». Успіх стратегій провінційного фотоклубу. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Рівне. 2020, №35. С.245–251. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.392>

15. Бабій Н. Акціонізм у театральних практиках Західної України кінця ХХ сторіччя. *Культура і сучасність: альманах*. Рівне. 2020. № 2. С. 10–16. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.2.2020.222203>

16. Бабій Н. Рок-культура Івано-Франківська в друкованих джерелах 1980-х років. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Київ. №34, 2020. С. 70–75. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v34i34.319>

17. Бабій Н. Альтернативні простори кав'ярень західноукраїнських міст кінця ХХ сторіччя в контексті цивілізаційної приналежності. *Культурологічна думка*. Київ. 2021. Том19, №1. С. 102–116, DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-19-2021-1.102-116>

18. Бабій Н. Performance studies. Пошуки методики перетворення соціокультурного ландшафту. *Художня культура. Актуальні проблеми*. Київ. 2021, Вип. 17. Ч. 1. С. 159–164. DOI: [https://doi.org/10.31500/1992-5514.17\(1\).2021.235248](https://doi.org/10.31500/1992-5514.17(1).2021.235248)

19. Babii N. Popular culture as a source of ideas in the urban spaces of Western Ukraine during the pandemic. *Culture and Arts in the Modern World*. Kyiv. 2021, Issue 22. Pp. 129–144. DOI: [10.31866/2410-1915.22.2021.235900](https://doi.org/10.31866/2410-1915.22.2021.235900)

20. Бабій Н. Взаємодія мистецтв та актуальних практик у поетичних експериментах 90-х років ХХ століття. *Питання культурології*. Київ. 2021, (38), С. 248–263. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.247167>.

21. Бабій Н. Модифікація теми міста у візуальному мистецтві Західної України другої половини ХХ століття. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Науковий збірник. Рівне. 2021, Випуск 38. С. 45–51. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v38i.466>

22. Бабій Н. Відтворювання та комунікація тексту в актуальних практиках міських просторів ХХІ сторіччя. *Культурологічна думка*. Київ. 2022, Том. 21. №1. С.78–92. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-21-2022-1.78-92>

23. Бабій Н. Маркування вернакулярних просторів західноукраїнських міст в контексті культурних перетворень початку ХХІ ст. *Народознавчі зошити*. Львів. 2022, No 1 (163). С. 3–15. DOI: <https://doi.org/10.15407/>

24. Бабій Н. Реляційна діяльність Мирослава Яремака: особливості рецепції авторського перформансу. *Питання культурології*. Київ. 2022, №40. С. 91–107 DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.40.2022.269360>

25. Бабій Н. Трансформація західноукраїнського вуличного мистецтва в контексті комунікаційної стратегії виробництва. *Культурологічна думка*. 2023. Том 23 № 1 (2023). С. 143–156. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-23-2023-1.143-156>

Статті в іноземних наукових періодичних виданнях

26. Gubal B., Babij N. Drzwi i bramy Stanisławowa z XIX i początku XX wieku. Stan zachowania i proces restaurowania zabytków na początku XXI wieku. *Rocznik Kresow*, Warszawa. 2018. № 4. S. 7–45. URL: https://poo2n8.webwave.dev/lib/poo2n8/8_PDFsam_Rocznik-nr-4-NET-kldjgq0m.pdf ISSN: 2391-6435 (Особистий внесок: виконана теоретична частина дослідження).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

27. Бабій Н. Станіславів – місто-музей і місто музеїв. Нові підходи в пошукові актуальних експозицій. *Роль музею у збереженні, реставрації та популяризації культурного надбання: мат. Всеукр. наук.-практ. конф., 8–9 вересня 2015*. Івано-Франківськ: Сімик, 2015. С. 158–162.

28. Бабій Н. Експозиційна діяльність Богдана Губаля. *Бережанська гімназія: сторінки історії : мат. III міжнар. наук. конф., 17 вересня 2015*. Бережани, 2015. С. 91–95.

29. Бабій Н. Дизайн поліграфії кінця 90-х рр. XX ст. Регіональні фактори розвитку. «*Мистецтво Прикарпаття в соціокультурному просторі України (на пошанування 90-ї річниці від дня народження Михайла Фіголя)*». Івано-Франківськ, 2017. Книга Друга. С. 3–9.

30. Бабій Н. Громадський простір. Визначення та способи реалізації в реаліях сучасного міста. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*. К. : КНУТД, 2018. С. 120–125.

31. Бабій Н. Кураторська діяльність Богдана Губаля у період 1990–2006 рр. *Гуцульщина XXI ст: проблеми та перспективи збереження гірської природи та*

етнічної культури в гуцульському регіоні українських Карпат в умовах глобалізації. Яремче, 2018. С. 16–18

32. Бабій Н. Руйнація власних гуманістичних ідеалів прикарпатських «академіків» між тоталітарними режимами та повернення із забуття наприкінці ХХ ст. *Станиславів та Станиславівщина в 1918 – 1923 рр. Т. II Адміністрація – Культура*. Варшава – Івано-Франківськ. 2019. С. 241–260.

33. Бабій Н. Політика та культура Івано-Франківська часів розпаду тоталітаризму та утвердження національної держави. Багатозначність зв'язків. *В ім'я свободи. Станиславів та Станиславівщина як простір міжнародної співпраці. В 100-річчя союзу Пiлсудський-Петлюра*. Варшава-Івано-Франківськ. 2020, Том II. С. 253–273.

34. Бабій Н. Міфічний персонаж у час екранної культури. *Ідеологія національної аристократії: збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 25–26 лютого 2021 року / науковий редактор Тетяна Єщенко*. Львів: Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2021. 620 с. С. 228–232.

35. Бабій Н. Секуляризація актуальних мистецьких практик Західної України ХХІ ст. *Мистецька культура: історія, теорія, методологія: Тези доповідей VIII Міжнародної наукової конференції (Львів, 20 листопада, 2020)*. Львів, 2020. С. 22–24.

36. Бабій Н. Актуальні проекти скульптора Олександра Желізняка. *Персоналістика українознавства як світоглядний феномен: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20–22.05.2021)*. Івано-Франківськ: Вид-во ІФНМУ, 2021. С. 54–63

37. Бабій Н. Он-лайн навчання: від нескінченних можливостей до втрати присутності. Філософсько-психологічні аспекти духовності в освіті та науці *Збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції 23 квітня 2021 року*. Львів. 2021. С. 24–27.

38. Бабій Н. Science art: мистецтво у науці чи наука у мистецтві. *Мистецька культура: історія, теорія, методологія* : доп. та повідомл. ІХ Міжнар. наук. конф. (Львів, 19 листоп. 2021 р.) / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ; ред.-упоряд.: Л. Купчинська, О. Осадця; відп. ред. Л. Снісарчук. Львів, 2021. С. 268–275.

39. Бабій Н. Естетичний феномен міста в контексті присутності та виробництва простору. *Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (Київ, 26–27 березня 2022 р.) Київ : КНУКіМ, 2022. С. 14–18.

40. Бабій Н. Культурно-мистецькі практики у контексті розгортання воєнного дискурсу. Західноукраїнські хроніки першого місяця війни 2022. *Збірник тез VII Міжнародної науково-практичної конференції "Філософсько-психологічні аспекти духовності сталого розвитку людства"*, 20 квітня 2022 р. / за ред. Л. В. Рижак ; відповід. за вип. Н. І. Жигайло, Ю. В. Максимець. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. С. 19–21.

41. Бабій Н. Музей і арт-практика – від предмету до методу. *Мистецька культура: історія, теорія, методологія* : доп. та повідомл. ІХ Міжнар. наук. конф. (Львів, листоп. 2022 р.) / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів. Львів. С. 231–235.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

42. Бабій Н. Івано-Франківськ: Прихід і проща Тетяни Павлик. *Образотворче мистецтво*, Київ. 2001. № 4.2. С. 83—84: 3 іл.

43. Бабій Н. Івано-Франківськ: Силою таланту та інтуїції: [Про маляра Петра Савчина з Калуша на Івано-Франківщині]. *Образотворче мистецтво*, Київ. 2002. №4.2. С. 52: 5 іл., фото.

44. Бабій Н. Івано-Франківськ: Атмосфера маминої заплоті: Штрихи до портрета художника Василя Красьохи. *Образотворче мистецтво*, Київ. 2002. Київ. №4.3. С. 83—84: 3 іл.

45. Бабій Н. В музеї на Низовій, 2 [Про виставку «Храми Івано-Франківщини»]. *Західний кур'єр*. Івано-Франківськ. №40(373). 30.09.1994.

46. Бабій Н. Риба, що забагла літати. [Про персональну виставку творів художника з Коломиї Сергія Зінця]. *Західний кур'єр*. Івано-Франківськ. №45(378). 4.11.1994.

47. Бабій Н. Його ім'я Олександр Чулков. [Про персональну виставку творів художника]. *Тижневик Галичини*. Івано-Франківськ. 06.1995.

48. Бабій, Н. Гармонія і свобода волі.[Про персональну виставку творів художника-фотографа А. Лукашова]. *Вперед*. Івано-Франківськ. №69–70. 23.09.1995.

49. Бабій Н. Цей крихкий і непевний світ [Про творчість Івано-Франківської малярки Тетяни Павлик]. *Тижневик Галичини*. Івано-Франківськ. 30.07.1998.

50. Кластер народних художніх промислів «Сузір'я» : альбом / [вступна стаття Н. П. Бабій]. Івано-Франківськ, 2008. С. 19–22.

51. Бабій Н. Митець, дизайнер, викладач. *Богдан Іванович Губаль : бібліографічний покажчик (до 60-річчя від дня народження та 35-річчя творчої діяльності)*. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012. С. 6–10.

52. Губаль Б., Бабій Н. Двері і брами Станиставова ХІХ – поч. ХХ ст. Вивчення, збереження та відновлення на поч. ХХІ ст. *Ковальська майстерня*. Київ. 2018, № 1 (47). С. 32–38. (Особистий внесок: здійснено джерелознавчий аналіз)

53. Губаль Б., Бабій Н. Двері і брами Станиставова ХІХ – поч. ХХ ст. Вивчення, збереження та відновлення на поч. ХХІ ст (продовження). *Ковальська майстерня*. Київ. 2018, № 2 (48). С. 40–48

54. Губаль Б., Бабій Н. Двері і брами Станиставова ХІХ – поч. ХХ ст. Вивчення, збереження та відновлення на поч. ХХІ ст (продовження). *Ковальська майстерня*. Київ. 2019, № 1 (49). С. 23–29. (Особистий внесок: виконана теоретична частина дослідження)

55. Губаль Б., Бабій Н. Двері і брами Станиставова ХІХ – поч. ХХ ст. Вивчення, збереження та відновлення на поч. ХХІ ст (продовження). *Ковальська майстерня*. Київ. 2019, № 2 (50). С. 40–48. (Особистий внесок: виконана теоретична частина дослідження)

56. Бабій Н. Розуміння абстрактного [Вступна стаття]. Каталог: *Міжнародна виставка абстрактного мистецтва*. Івано-Франківськ, 2018. С. 3-5.

57. Бабій Н. Контексти Василя Красьохи. *Образотворче мистецтво*. Київ. 2020, №3–4. С. 102–105.

58. Бабій Н. Вічний рух Богдана Губаля. Київ. *Образотворче мистецтво*. 2022, №1–2. С. 90–93.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	28
Розділ 1. ЗАХІДНА УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПАРАДИГМИ КУЛЬТУРИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ...	50
1.1. Естетика сучасності на зламі тисячоліть: модерн – постмодерн – гіпермодерн – метамодерн: історія.....	50
1.2. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу: теорія і термінологія.....	67
1.3. Осмислення ситуації «millenium»: методологія та джерела.....	82
Розділ 2. СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОНУМЕНТАЛЬНИХ МІСТ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.....	104
2.1. Рецепція інтелектуальної мистецької творчості в індивідуальних практиках другої половини ХХ століття.....	106
2.1.1. Модифікація теми міста у візуальному мистецтві та літературі Західної України другої половини ХХ століття.....	108
2.1.2. Самоцінність монументального мистецтва.....	126
2.2. Діалектика стосунків у просторових формаціях західноукраїнських полісів.....	134
2.2.1. Альтернативні простори західноукраїнських міст кінця ХХ сторіччя в контексті цивілізаційної приналежності.....	135
2.2.2. Культурно-мистецькі часописи Західної України: Від видання «Underground» до альтернативної преси.....	151
2.3. Конвергентні процеси в просторі міської культури другої половини ХХ сторіччя.....	160
2.3.1. Особливості культурно-мистецьких фотоекспериментів.....	166
2.3.2. Клубний контекст музичного виконавства 1960 – 1980-х років	178
Розділ 3. МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ПОСТМОДЕРНОЇ МІТОТВОРЧОСТІ.....	190
3.1. Політика і культура Західної України часів розпаду тоталітаризму та	

утвердження національної держави. Багатозначність зв'язків.....	193
3.1.1. Політизація мистецтва в містах Західної України наприкінці 1980 – 1990-х роках.....	196
3.1.2. Діяльність мистецьких товариств у руслі творення нової національної мітології.....	207
3.1.3. Модель політичного театру-студії.....	220
3.2. «Космополітичне» мистецтво фестивальної доби.....	235
3.2.1. Діяльність «Нової генерації» західноукраїнської рок-культури....	234
3.2.2. Взаємодія мистецтв та актуальних практик у поетичних експериментах.....	245
3.2.3. Розгерметизація мистецького процесу.....	255
3.2.4. Сценічний простір експериментальних театрів Західної України	263
Розділ 4. АКТУАЛЬНІ ПРАКТИКИ В ПРОЦЕСАХ ТВОРЕННЯ КРЕАТИВНОГО КАПІТАЛУ.....	276
4.1. Естетичний феномен міста в контексті присутності та виробництва простору.....	278
4.1.1. Реляційна діяльність західноукраїнських художників.....	284
4.1.2. Скульптура в громадському просторі.....	298
4.2. Процеси інституціалізації альтернативних форм художньої творчості	315
4.2.1. Галерейні практики кінця ХХ початку ХХІ сторіччя.....	317
4.2.2. Арт-практики в музеях – від предмету до методу.....	329
4.2.3. Репрезентація актуального мистецтва через книговиробництво...	353
Розділ 5. ПЕРФОРМАТИЗАЦІЯ СПІЛЬНОГО ПРОСТОРУ.....	364
5.1. Performance studies. Перспективи пошуків методики перетворення соціокультурного ландшафту.....	366
5.1.1. Відтворювання та комунікація тексту в актуальних практиках міських просторів.....	373
5.1.2. Перформативна естетика сценічного мистецтва другої декади ХХІ століття.....	385

5.1.3. Трансформація західноукраїнського вуличного мистецтва в контексті комунікаційної стратегії	396
5.2. Актуальні культурно-мистецькі практики в процесах виробництва міської ідентичності.....	408
5.2.1. Низовий інституційний контекст Західної України другої декади ХХІ століття.....	410
5.2.2. Маркувальні практики у вернакулярних просторах міст Західної України.....	421
5.2.3. Популярна культура як джерело ідей в урбаністичних просторах Західної України під час пандемії Covid-19.....	435
5.2.4. Культурно-мистецькі практики в контексті розгортання воєнного дискурсу 2022.....	445
ВИСНОВКИ	457
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	468
ДОДАТКИ	526
Додаток А. Список публікацій за темою дисертації	526
Додаток Б. Термінологічний глосарій	535
Додаток В. Анотований список ілюстрацій	559
Додаток Г. Альбом ілюстрацій	578
Додаток Д. Документи з приватних архівів	624
Додаток Е. Окремі інтерв'ю	663
Додаток Є. Впровадження результатів дисертаційного дослідження	672